

Bibliotektiltak mot barnefattigdom. Oppsummering av rapporter fra bibliotek som mottok midler i 2019

Arendal

Arendal bibliotek fikk tildelt kr. 500 000 i første tildelingsrunde til en satsing kalt *Kreativt verksted*. Satsingen bygde på tiltak som ble startet med arenautviklingsmidler fra Nasjonalbiblioteket i 2017. Under dette temaet er det gjennomført en rekke ulike aktiviteter i 2019 og 2020, som totalt åtte *Harry Potter-dager* med verksted og aktiviteter og *Barnekunsthøstfestival* over fem dager i 2019, der barn møtte kunst og kunstnere. *Leseklubb*, der barn fra 9 år møter en profesjonell oppleser, er gjennomført over et antall uker hvert år i totalt fem runder. *Sommerklubb* over fire uker og *Høstklubb* er gjennomført i 2019 som drop-in tilbud med innkjøp av aktivitetsutstyr og tre ungdommer som veiledere. Tilbudet kunne ikke gjennomføres i 2020 pga. korona. For å kompensere for redusert tilbud 2020 har biblioteket *Litt av hvert*, et tilbud om aktiviteter en time i uka i perioden september-november. Biblioteket har nådd fram til primærmålgruppen i samarbeid med kommunale instanser. Man er tydelige på at det ikke ville vært anledning til å gi et slikt tilbud til målgruppen uten disse midlene. Tiltakene har fått gode tilbakemeldinger, best illustrert ved at alle tiltak har vært fullbooket.

I andre tildelingsrunde ble Arendal tildelt kr. 300 000 til prosjektet *UngPress*. Her var målet at skoleelever i målgruppen skulle få oppleve mestring og lære om kildebruk ved å produsere meningsfullt innhold i ulike digitale formater ved tilgjengelig utstyr på biblioteket og i samarbeid med skoler. Biblioteket fikk midler til en stillingsressurs fra NAV, fikk laget læringsplattformen *ungpress.no* og startet opplæring i samarbeid med to skoler. På det tidspunkt kom koronapandemien og stoppet videre utvikling. Biblioteket vurderer likevel at prosjektet har lagt et grunnlag for videre oppfølging, spesielt i tilknytning til Arendalsuka, og at læringsplattformen har et potensial også for andre bibliotek.

Bergen

Bergen ble tildelt kr. 1,2 mill. i første tildelingsrunde og kr. 800 000 i andre runde til tiltak i bydeler som er definert som områder med levekårsutfordringer. I løpet av perioden er det åpnet to bibliotekfilialer i disse bydelene, og en tredje har fått lørdagsåpent. Det er etablert nye lærings- og aktivitetsrom i filialene og kjøpt inn utstyr. Et delprosjekt har vært læringstilbud om skaping, koding og teknologi i samarbeid med SFO i bydelene. Det er etablert seks nye såkalte *Lesefrø*-barnehager for å gjøre litteratur tilgjengelig for barnefamilier. *Bokstart*-ordningen er etablert i alle bydelene, med bokgavekort til toåring på helsestasjonen, og *Barnas Bokpris* er innført som lesestimuleringsstiltak i 6. og 7. trinn med innkjøp av klassesett på fem bøker og barna som jury. I en av bydelene er et av tre planlagte gatekunstprosjekt gjennomført i samarbeid med grafittikunstner, skole og nærmiljø.

Erfaringene til biblioteket tilsier at tiltakene har vært vellykket, og midlene har vært til god hjelp for å etablere nye tiltak og utvide bibliotektilbudene for barn og unge i områder med levekårsutfordringer. Det er også gjort nyttige erfaringer i samarbeid med frivillige i flere av delprosjektene. Flere av de planlagte aktivitetene i 2020 måtte avlyses i pga. korona, men vil bli gjennomført senere.

Bodø

Stormen bibliotek i Bodø ble tildelt kr. 1,1 mill. over to tildelingsrunder. Midlene er brukt til *Digital kveld*, et tiltak som har eksistert siden 2015 og i starten ble finansiert med midler fra BufDir. Hensikten har vært å ha egne spillkvelder for barn i alderen 9-14 år. Tilbudet har vært onsdager og

søndager og utvidet i ferier. Rekrutteringen har skjedd gjennom skoler, fritidsklubber, barnevern og Redd Barna. 20-50 barn og unge har jevnlig møtt på arrangementene. Ungdommer med spillkunnskaper har hatt som deltidsjobb å gjennomføre kveldene. Midlene har gått til avlønning av ungdommer og til å supplere utstyrsparken. Man har i stadig økende grad lyktes i å skape en felles arena på tvers av barnas økonomiske bakgrunn, som ved kåringen av Bodøs beste unge *gamer* med 150 deltakere.

Biblioteket mener å ha lyktes bra med å fange opp sårbare unge, og er lei for at midlene stopper opp.

Fredrikstad

Fredrikstad ble tildelt kr. 500 000 som er brukt til å etablere fritidstilbudet *LittFri* i samarbeid med Litteraturhuset. Målgruppen er ungdom 13-18 år i Fredrikstad sentrum, et område med levekårsutfordringer. Tilbudet ble åpnet våren 2020 og er bemannet av tre ansatte fra Virksomhet Fritid i kommunen og en fra biblioteket. Midler er brukt til klargjøring av lokalet, møbler og bøker og datautstyr. Driften har så langt vært noe preget av koronasituasjonen, men i løpet av 2020 er det gjennomført aktiviteter som verksted i klesdesign, maling, baking, CV-skriving og leksehjelp og arrangementer for unge. En planlagt satsing er *Redaksjonsklubben Ung-Sommercamp* for barn 9-13 år over en uke.

Erfaringene er at det er mange som bruker tilbudet og at det blir mer og mer populært blant unge i sentrum. Det bidrar også til å knytte biblioteket tettere til Litteraturhuset.

Gjøvik

Gjøvik bibliotek og litteraturhus mottok kr. 600 000 og har knyttet dem til tre delmål: Utvidet aktivtetsnivå for målgruppen, oppgraderte lokaler og nye samarbeidspartnere. Biblioteket har hatt såkalte *Feriebibliotek* i alle ferier med aktiviteter som kodecamp, kreative verksted, fortellerstunder, Lego-bord, yogatimer, barneteater, spillkvelder og ekskursjoner. Ukentlig tilbud om rollespill er innført. Etter koronautbruddet er det startet opp digitale spilltilbud i samarbeid med bibliotekene i Østre og Vestre Toten. Midler er også brukt til interiør og en spillvegg for å tilpasse biblioteket og gjøre det attraktivt for målgruppen. Det er inngått samarbeid med IB-linjen fra Gjøvik videregående skole, som planlegger og gjennomfører aktiviteter.

I 2019 samarbeidet biblioteket med NAV, som hadde prosjektet *Helhetlig oppfølging av lavinntektsfamilier*, og ga disse familiene prioritet ved påmelding. Dette var særlig aktuelt ved kodecampene. Ellers har det vært et mål for biblioteket å utvikle seg til et sted der barn og unge kan få kunnskap og opplevelser sammen uavhengig av sosial bakgrunn.

Halden

Halden bibliotek ble tildelt kr. 200 000 til å etablere *Halden Makerspace* i samarbeid med Høgskolen i Østfold, avd. for informasjonsteknologi. Studentassistenter og bibliotekets lærling har ansvaret for gjennomføring. Opplæringstemaene handler om programmering og elektronikk. Tilbudet har gått gjennom 2019 og 2020, bortsett fra et koronaavbrudd, og vil fortsette i 2021. Tilbudet har vært rettet mot barn 9-12 år, og gjennomsnittlig deltakelse har vært seks per gang.

Biblioteket er fornøyd med måloppnåelsen. Man har fått prøve ut et nytt tilbud og en ny samarbeidspartner. Noen av barna har uttrykt at dette hadde de ellers ikke hatt mulighet til å drive med.

Kristiansand

Kristiansand folkebibliotek ble tildelt kr. 1 150 000 til ulike tiltak for å styrke bibliotekene i kommunen som en trygg og inkluderende møteplass for barn og ungdom som opplever marginalisering og utenforskap. Koronasituasjonen har gjort det vanskelig å gjennomføre arrangementer og tiltak som planlagt, men de vil bli gjennomført når situasjonen tillater det. Tiltakene omfatter bl.a. lesestunder i barnehager i utvalgte bydeler. Det er samarbeidet om disse med framtidige barne- og ungdomsarbeidere fra videregående skoler siden disse elevene skal jobbe med målgruppen, og dette har vært en positiv erfaring. Morsmålsdagen 2020 ble markert på alle bibliotek i nye Kristiansand kommune, og bokstammen på utvalgte filialer er styrket med tanke på målgruppen. Elever fra 10. trinn fra seks ungdomsskoler i Kristiansand har møtt forfatter Cornelius Jakhelln til samtale om mobbing og utenforskap. Utover dette er det gjennomført en rekke arrangementer og aktiviteter for barn og familier, med nødvendige koronarestriksjoner. Planen er også å gjennomføre flere FIFA-turneringer (PS4).

Larvik

Larvik bibliotek ble tildelt kr. 250 000 til etablering av et rom i biblioteket der barn 4.-9. klasse kan møtes etter skoletid til matserving og tilbud om diverse aktiviteter. Planen var å utstyre rommet med langbord, skap til utstyr, benker til jobbing og å kjøpe inn utstyr til verkstedaktiviteter. Brann i biblioteket stoppet framdriften, men i desember åpnet et nytt bibliotek, og nye planer er satt i gang. Biblioteket håper at det planlagte tilbudet kan skape gode relasjoner på tvers av samfunnslag og befolkningsgrupper.

Moss

Moss bibliotek ble tildelt kr. 650 000 til prosjektet *Fritt spillerom*, som går ut på å bygge et rom i biblioteket dedikert til verkstedaktiviteter, medieproduksjon og utøvelse av E-sport. Prosjektet er også finansiert av Sparebankstiftelsen, men midlene har gjort det mulig å styrke tilbudet ved å etablere et depot med teknisk utstyr. Rommet har skapt grunnlag for nye samarbeidspartnere for biblioteket og at andre aktører kan aktivisere ungdom. Prosjektet er noe forsinket, dels pga. koronasituasjonen, men også fordi det har vært nødvendig å se på bibliotekets arealer som helhet og fordi forskningsprosjektet *UngHus* ved OsloMet er koblet på. Biblioteket har først i 2021 kunnet komme i gang med bygging, i samarbeid med ungdommer, og med faste aktiviteter.

Prosjektet tar bl.a. utgangspunkt i at kommunen har mange ungdommer i bykjernen som mangler en møteplass etter skoletid. Tilbudet vil være tilgjengelig for alle barn og unge, men man vil særlig prøve å nå ut til dem med svak økonomi. Målet er en sosial arena for ungdom og unge voksne for læring, deling og sosialisering på kryss av sosiokulturell tilhørighet og økonomisk status.

Oslo

Deichmanske bibliotek mottok kr. 2 mill. og har benyttet midlene til å ansette ungdommer som aktivitetsledere basert på en utprøving av dette i 2017. Tiltaket ble konsentrert til lokalbibliotek i Oslo i områder med høy andel barnefattigdom. Ungdommene har blitt rekruttert i samarbeid med de aktuelle bydelene, og erfaringen har vært at dette har vært avgjørende for vellykket rekruttering. Ungdommene har arrangert aktiviteter som kunstkurs, dansing, fortellerlek, ansiktsmaling, verksteder, sjakkurs, allsang, spillkvelder, filmkvelder, temakvelder og kulturelle ekskursjoner. Ungdommene gjennomgikk gatemeglingskurs i samarbeid med Røde Kors for å lære å føle seg trygge og oppleve mestring. Midlene er brukt på hhv. lønn og aktiviteter.

Ansettelse av ungdommene har medført positive erfaringer for Deichman. De ansatte har fått innsikt i kommunikasjonen mellom barn og unge og i de unges hverdag. Lokal ungdom har fått erfaring fra et kollegium og å tilpasse aktiviteter til barn i et nærområde. Ungdommenes tilstedeværelse og de målrettede aktivitetene oppleves å ha positiv innvirkning på besøkstallet. Deichman håper å kunne videreføre opplegget gjennom *trivselsvakter* i egen organisasjon eller med midler fra BufDir.

Porsgrunn

Porsgrunn bibliotek ble tildelt kr. 250 000 til utbygging og oppgradering av et ungdomsrom i biblioteket og til aktiviteter i tilknytning til dette, bl.a. en bibliotekklubb etter skoletid for aldersgruppen 10-13. Planlagte aktiviteter i ungdomsrommet er lesesirkler, spill og verksteder i samarbeid med andre aktører. Utbyggingsprosjektet har blitt forsinket, bl.a. pga. koronasituasjonen, men har kommet i gang i 2021 under medvirkning fra ungdom.

Biblioteket er en arena som benyttes hyppig i feriene av barn og unge som har få andre aktiviteter i disse ukene, og man ønsker å legge til rette for aktivitet i denne perioden. Det vil bli rekruttert via skoler, kulturskole, helsestasjon, barnevern og NAV.

Sandefjord

Sandefjord bibliotek ble tildelt kr. 500 000 til å videreutvikle tilbudet sitt om læringsaktiviteter og arrangement for barn og unge. Koronasituasjonen har gjort det utfordrende å gjennomføre som planlagt, men kurs og verkstedaktiviteter er tilbudt så langt som mulig. Kodeklubb og brett- og rollespillkveld er gjennomført ukentlig. Det er kjøpt inn utstyr til verksteder/makerspace, og det er lagt et godt grunnlag for større aktivitet i 2021. For skoleferien planlegges tegneserie- eller skrivekurs særlig rettet mot minoriteter, og det er planer om faste kreative verkstedkvelder og spillkvelder.

Det er etablert samarbeid med flere grupper, organisasjoner og ungdomsklubber. Planen er å rekruttere instruktører/veiledere fra videregående skoler eller folkehøgskoler som kan være gode rollemodeller for barna.

Stavanger

Sølvberget bibliotek og kulturhus i Stavanger ble tildelt kr. 1 mill. i første tildelingsrunde til det såkalte *Kvernevikprosjektet*. Prosjektet var lagt til et område med levekårsutfordringer og med to skoler med dårlig skolebibliotek og uten nærliggende folkebibliotekfilial. Midlene ble brukt til oppgradering av biblioteket på Kvernevik skole til en lesestimulerende møteplass også etter skoletid og aktiviteter for barn og unge i samarbeid med skolene, lag, foreninger og fritidsklubber.

Som folkebibliotek ligger det utenfor Sølvbergets mandat å utvikle folkebibliotek, men prosjektet har gitt gode erfaringer. Oppgradering av skole- og bydelsbibliotek har hatt positiv effekt på barns leselyst og bibliotekbruk. Det var vanskeligere å nå ungdomsskoleelever, men de er fanget opp gjennom samarbeidet med fritidsklubben.

I andre tildelingsrunde ble Sølvberget tildelt kr. 600 000 til et prosjekt der ungdom fra levekårsutsatte områder og skoler er rekruttert som ansvarlige for ulike aktiviteter og formidlingsopplegg for ungdom på biblioteket og på egne skoler. Fem ungdommer har fått muligheten til å bli innpasset i bibliotekorganisasjonen gjennom opplæring og møter. Ungdommene har hatt ansvaret for arrangementer som spillturneringer og verkstedaktiviteter i skoleferiene i 2020. Koronasituasjonen har gjort det umulig å samle ungdom i stort omfang, men det er planer for utvidet aktivitet i 2021, bl.a. en sakprosafestival i april.

Tromsø

Tromsø bibliotek og byarkiv ble tildelt kr. 650 000 til å oppgradere utstyr og utvide tilbudet om dataspill på hovedbiblioteket og de to bydelsbibliotekene. Som resultat av dette er det nå etablert fast spilltilbud, det er gjennomført spillturneringer, og de ansatte har nå kompetanse til selv å gjennomføre slike turneringer. Det er også satt i gang faste ferietilbud med kreative hobbyaktiviteter på hovedbiblioteket, som har blitt populære og godt besøkte. Det er opprettet et etter-skoletid-tilbud hver onsdag med spillklubb og andre aktiviteter. De nye aktivitetene som er etablert videreføres i ordinær drift.

Trondheim

Trondheim folkebibliotek ble tildelt kr. 700 000 i første tildelingsrunde og kr. 600 000 andre runde. Midlene er benyttet på fem hovedtiltak. Informasjonen til målgruppene er styrket gjennom en brosjyre, nettside og app og formidling gjennom skoler, NAV, fritidsklubber og bibliotek. Omfanget av det populære arrangementet *Familielørdag* er trappet opp på de sju bibliotekene. Saupstad, som er et område med levekårsutfordringer, har et tilbud på biblioteket om samvær og kreative aktiviteter etter skoletid to dager i uken. Det planlegges en lesesirkel for barn i studentbyen på Moholt, et familieprosjekt der språkopplæring og innføring i norsk kultur er sentralt. Medieinnkjøp til barn og unge er prioritert, og spesielt lettlest litteratur for barn og oversatt norsk litteratur som kan dekke behov for nyankomne familier med barn og enslige mindreårige flyktninger. Utlånet for barn har økt fra 412 000 til 510 000 fra 2017 til 2019.

Tønsberg

Tønsberg og Færder bibliotek ble tildelt kr. 700 000 og har brukt midlene til prosjektet *Barn i byen*, der hovedgrepet har vært å etablere *Sommerbiblioteket*, med aktiviteter for barn og unge på biblioteket gjennom hele skolens sommerferie. Målgruppen er særlig eldre barn og unge som ikke har noe aktivitetstilbud i ferien. Det er etablert samarbeid med eksterne krefter, kjøpt utstyr, utdelt honorar til bidragsyttere og opprettet en egen sommerbibliotekkoordinator. Tiltaket er gjennomført to år, i 2020 med større vekt på kjerneoppgaver som litteraturformidling, kreative verksteder for skriving og kulturelle uttrykk som film, musikk og drama. Biblioteket ser at Sommerbiblioteket kan bli en varig del av tjenestetilbudet.

I 2020 er aktivitetene videreført også på søndager, som er en meget godt besøkt familiedag.

Ålesund

Ålesund bibliotek ble tildelt kr. 750 000 og bruker midlene til fire hovedtiltak. Det kjøpes inn utstyr til dataspill og verkstedaktiviteter, utstyr som bl.a. skal brukes i *Onsdagsklubben*, et tilbud for barn fra ni år. Det er inngått samarbeid med Kirkens Bymisjon, som har åpnet *Skattkammeret* for utstyrsutlån, og vil samarbeide med biblioteket om utlån og arrangementer. Det skal prøves ut samarbeid med *Jazzsirkelen* om et musikkprosjekt. Biblioteket har ansatt en person i en prosjektstilling over to år for å sette i gang aktivitet i biblioteket og samarbeide med Skattkammeret. Framdriften i tiltakene har inntil nå blitt forsinket pga. koronasituasjonen.